

7 VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČESKU

7.1 Jak to začalo

Vrátíme-li se zpět do minulosti, do doby po vzniku Vietnamské demokratické republiky a poúnorovém vývoji tehdejší ČSR, zahájili oba státy diplomatické vztahy dne 2. února 1950.

Československá vláda vnímala Vietnam jako zemi značně zajímavou, a to nejen pro její veliké nerostné bohatství, ale i coby odrazový můstek k získání dalších trhů v Asii. ČSR se tedy aktivně zapojila s ostatními socialistickými státy v rámci Rady vzájemné hospodářské pomoci do jeho poválečné obnovy a výstavby.

Pro rozvoj vzájemných států, se uskutečnila první výměnná návštěva vládních delegací. Vietnamskou socialistickou republiku navštívil v roce 1957 tehdejší předseda vlády ČSR Viliam Široký a v témž roce přijela do Československa vietnamská delegace v čele s prezidentem Hồ Chí Minh. České velvyslanectví funguje v hlavním městě Vietnamu, Hanoi, už od roku 1954 a vietnamské velvyslanectví bylo v Praze zřízeno rok na to.

Po následujících padesáti let se vzájemné vztahy odvíjely od přátelství a spolupráce v duchu tzv. socialistického internacionalismu, kdy uzavíralo se mnoho dohod v rámci různých oblastí.

7.2 Hospodářská a technická spolupráce

Vzhledem ke katastrofálnímu stavu vietnamského hospodářství měla od počátku ekonomická i technická spolupráce obou zemí charakter spíše jednostranné československé pomoci VSR. Československo se soustředilo na tamní odvětví jako - tovární výroba, doprava, zemědělství, zdravotnictví a obnovení těžby nerostných surovin.

Na téma pomoci vietnamskému zdravotnictví bylo v roce 1956 v Hài Phong zřízena nemocnice pod názvem *Nemocnice československo - vietnamského přátelství*. Součástí dohod v oblasti zdravotnictví byl Čl. 5, ve kterém se obě strany zavazují umožnit studium studentům medicíny na svých vysokých školách a organizovat výměnu lékařů a jiných zdravotnických pracovníků.

Do roku 1989 se hospodářské styky rozrostly o spolupráci v dřevozpracujícím, kožedělném, textilním, potravinářském a zemědělském průmyslu, při geologickém průzkumu surovin ve Vietnamu, ve strojírenském průmyslu, hutnictví i elektronice.

Vedle obvyklých surovin, jako čaj, káva, sója, arašídý, koření, kaučuk, cín či výrobky z bambusu, se dovážela do ČSR také sportovní obuv, pracovní oděvy, elektronické výrobky a komponenty a ovocné a zeleninové konzervy. Obsah československého dovozu zpravidla obsahoval dopravní prostředky (Škoda, Tatra, Zetor), nejrůznější náhradní díly, průmyslové i laboratorní přístroje, chemikálie, výrobky ze skla a léčiva.

V rámci hospodářské a technické pomoci posílalo ČSR své specialisty z různých oborů do Vietnamu k účasti při budování průmyslových podniků a zaškolení tamní pracovní síly, a také poskytovala stipendia vietnamským občanům v Československu.

7.3 Kulturní aktivity

Co se týče kulturní stránky, pořádalo se mnoho kulturních akcí, a přestože to mělo spíše propagandistický podtext, nechyběla jim pestrost. V Hanoi probíhala výstava *10let ČSR*, československý filmový festival, expozice československého výtvarného umění a týden československého loutkového filmu. Tisíce Vietnamců měli tu možnost zhlédnout loutková představení brněnského divadelního souboru *Radost na jaře 1956*.

Do Prahy naopak putovala výstava o životě a boji vietnamského lidu, tradiční vietnamské dřevorezy, kresby a obrázky, a dokonce nechybělo ani představení vietnamských divadelníků.

Přes všechny zmíněné projevy vzájemných přátelských styků však Češi mnoho informací o Vietnamu neměli. Publikované zprávy se většinou zmiňovali jen o vietnamské válce či politických aktech.

7.4 Češi ve Vietnamu

Zabrousíme-li zpět do daleké minulosti, prvním českým rodákem zavítal na území dnešního Vietnamu františkán bratr Oldřich z Pordenone. V 18. století pak v rámci katolických misí postupně přicházeli čeští jezuité. Díky svým znalostem lékařství, matematiky a astronomie si mohli někteří vydobýt mnohdy vysoké posty u královského dvora, jmenujme např. Jana Köfflera, Jana Sieberta z Jihlavy nebo Karla Slamenského.

Po navázání diplomatických a na základě československo-vietnamských dohod přijížděla do Vietnamu celá řada odborníků. Vedle československého personálu působili ve Vietnamu

také českoslovenští geologové, pivovarští experti, odborníci v oblasti strojních a spousta dalších. Vietnam také navštívili malíř Václav Sivko, Josef Kainar, fotograf Václav Chochola nebo manželé Zátopkovi. Výsledkem toho jsou cestopisy a mnohé zajímavé publikace.

Přestože v devadesátých letech začala pověst České republiky ve Vietnamu slábnout, stále má zde renomé *Společnost česko-vietnamského přátelství*, jež sdružuje Vietnamce, kteří studovali v ČSR. V Ho Chi Minh městě sídlí *Klub Praha*, v jejichž prostorách je minipivovar, členové klubu mají zde přístup k českým knížkám, filmům i hudbě.

7.5 Situace po roce 1989

Vietnamská migrace do Československa před rokem 1989 probíhala v několika vlnách od roku 1956. V padesátých letech se jednalo především o vietnamské děti z válkou postiženého Vietnamu, od sedmdesátých let pak přišla velká vlna dělníků, učňů, studentů a stážístů.

Listopadové události ČSR roku 1989 citlivě vnímali i vietnamští studenti na československých vysokých školách. Bohužel se v tomto období objevují ti, jež podněcují rasové nenávisti, a Vietnamci se stali tak terčem jejich fyzických útoků.

Rok 1989 byl rokem mnoha změn, česká strana přerušila veškeré politické i hospodářské styky s Vietnamem a v souvislosti s tím postupně odstupovala od vzájemných smluv. Takže vietnamští pracovníci, zaměstnávání v českých společnostech, byli hromadně posíláni domů.

Mezi lety 1990 – 1992 byly uskutečněny reformy českého politického systému, což umožnilo řadě Vietnamců žijících v Česku možnosti v podnikání. Technicky tu byla šance založit firmu společně s českým občanem, získat živnostenský list, následně dlouhodobý pobyt a po něm pobyt trvalý.

7.6 Jedna dva tři

V současné době žije v ČR podle posledního Sčítání lidu, domů a bytů 2001 zhruba 18 tisíc vietnamských obyvatel. A někteří vietnamští občané odhadují zastoupení Vietnamců v ČR na více než 60 000. Vietnamci tedy tvoří v ČR třetí nejpočetnější menšinu, a to po Slovácích a Ukrajincích (viz příloha A). Podle posledních údajů můžeme tedy říci, že odhady se pohybují kolem 55 000 vietnamských obyvatel (zdroj: Cizinci v ČR, ČSÚ). Pro srovnání - V USA žije 1 250 000 Vietnamců, ve Francii přes 300 000 a ve SRN přes 100 000.

7.7 Zůstat...

Proč Vietnamci překonávali nebo překonávají 12 000 km vzdušnou čarou? Kromě dvou důvodů migrace: získávání kvalitního vzdělávání a zlepšení své a rodinné ekonomické situace, přibývají další dva důvody: následování rodinného příslušníka a pracovní příležitosti pro vlastní děti. Na rozdíl od minulých dob, kdy Vietnamci přijížděli na české území v rámci studijních nebo pracovních příležitostí, dnes přijíždějí kvůli obchodu.

V dnešní době převážná většina vietnamských podnikatelů prodávají dovezené textilní, obuvnické a elektronické zboží, tabák a lihoviny. V poslední době se objevuje daleko více vietnamských restaurací a občerstvení, pod názvem *bistro*, obchodů s potravinami a mnoho dalších firem. Kromě živnostníků dnes fungují i jiné vietnamské firmy, z nichž některé působí na mezinárodním poli.

Podle mých osobních zkušeností mohu říci, že Vietnamci žijí v ČR v relativně náročných poměrech: dlouhá pracovní doba, častá práce o víkendu, u některých lidí i podstandardní pracovní podmínky (pracují ve stáncích), mnohdy nezbývá moc času na děti, na zábavu ani dovolenou. Jejich děti jsou pak vychovávány u starších paní (kterým říkají *babičky*). Avšak večer se všichni scházejí u rodinné večeře.

Kromě studentů, kteří zde dokončují svá studia, sem dnes začínají přijíždět nové početnější skupiny studentů, kteří si své studium hradí z vlastních finančních prostředků.

Dalšími faktory, proč Vietnamci zůstávají v Česku, je narození svých dětí v ČR, silná motivace vietnamských rodičů poskytnout svým dětem vzdělávání, tradiční vietnamské pozitivní chování anebo intenzivnější spolupráce českých a vietnamských firem.

7.8 ... či nezůstat ?

Mohu říci, že česká společnost je kulturně velmi homogenní, tím myslím, že není tak nakloněná přijímat vlivy cizích migrantů. Většina Čechů je velmi uzavřená a nemá povědomí, kdo sem z Vietnamu přijíždí, s jakou tradicí a s jakým potenciálem. Ale ostatně o vietnamské komunitě se zde mluví jako o izolující se (separované) komunitě. Možná je to tím, že většina vietnamských pracujících podnikatelů se chce vrátit zpět do vlasti a považuje Česko jako své prozatimní provizorium. Za negativní aspekty považují odcizení a ztráty rodin a nepřátelské projevy chování vůči příslušníkům vietnamské komunity.

Problémy s úřady a nadměrné vyřizování administrativ, rozdíly mezi vietnamštinou a češtinou, velmi slabé chápání právních záležitostí velmi komplikují život vietnamských obyvatel. Proto při každém vyřizování úředních věcí si musí Vietnamci pronajímat vietnamské tlumočnické služby.

Přes všechna tato kritéria, Vietnamští občané prohlašují, že jsou životní podmínky v ČR výhodnější a stálejší než ve VSR. Vietnamci si na ČR nejvíce váží příjemného podnebí, krásné krajiny, příležitosti ke zlepšení ekonomické situace, klidného života, příležitosti pro kvalitní vzdělávání svých dětí a lepších sociálních a zdravotnických služeb.

7.9 Život v České republice

Myslím si, že život za posledních dvacet let velmi změnil. Vietnamci si přizpůsobili život v České republice podle svého. Vytváří si vlastní soběstačný servis, který se specializuje na zprostředkování styku ostatních Vietnamců s majoritou pomocí tlumočnické služby, spolupráci s úřady ČR, zajištěním zdravotní péče či právních služeb apod. Největší a nejznámější velkoobchodníci v Praze jsou velkoobchod Sapa v Praze-Libuši a HKH v Malešicích. Kromě obchodních prostor, se zde nacházejí luxusní restaurace (kde je možnost pronájmu prostor na oslavy, svatby apod.), rychlá občerstvení, potravinové obchody s dovezenými vietnamskými specialitami, síť sázkových a cestovních kanceláří, kadeřnictví, také mnoho lékařů s alternativní medicínou a redakce časopisů, které informují své krajany o politických akcích v České republice a VSR. Největší vietnamskou tržnici v jihomoravském kraji je tržnice na Olomoucké ulici. Zde můžete také najít mnoho podobných služeb jako v pražské Sapě. Vietnamce zastupují ve věcech veřejných většinou majitelé velkoobchodů nebo zastupitelé jednotlivých krajů.

O vietnamských obyvatelích se traduje, že mají vysokou odolnost, jsou přizpůsobiví, iniciativní a pilní. I zde můžeme pozorovat další posun v ekonomické sféře. Většina už neprodává na stáncích, ale přemístili se do kamenných obchodů, někteří vlastní řetězce asijských restaurací, kasina a noční herny, vlastní firmy, akcie a novinkou jsou nehtová studia. Museli se asimilovat do nového prostředí, i když jim bránila škála nelehkých bariér, ať už jazykových nebo kulturních.

Jak už bylo v předešlých částech zmíněno, nová vlna imigrace jsou především členové rodin, kteří tu už žijí, nebo to jsou ti, kteří prostřednictvím pracovních agentur přijíždí jako pomocné dělnictvo do českých firem. V současnosti Vietnamci pracují v oblastech výroby elektroniky, porcelánu, v potravinářském průmyslu, automobilovém průmyslu, tabákovém průmyslu.

Vietnamské menšině se nevyhýbá ani organizovaný zločin a různé typy gangů. V posledních letech se můžete dozvědět z mediálních prostředků o skupinkách, které pašují drogy, cigarety, a dokonce i lidi, dále pěstují marihuanu, zabijí nebo prodávají padělané textil.

Co se týče kulturní stránky, během roku probíhá mnoho společenských akcí. Od Nového Lunárního roku, přes Vietnamský den dětí až po konec roku. Soutěže jako – Miss Vietnam ČR, Nejroztomilejší vietnamské miminko, Do-re-mi jsou celostátní a patří mezi velmi oblíbené sešlosti vietnamské komunity. Všechny tyto události se konají v kulturních střediskách jednotlivých měst pod vedením zástupců komunity. Velkou oslavou je například svatba, kde je pozváno ve skromných rodinách, zhruba dvě stě lidí. Obřad se koná v kulturním domě, svatebčané dodržují předsvatební zvyky, chodí se fotit a to vše probíhá v jednom dni. Kromě svých svátků, slaví Vietnamci i ty české. Jako jsou Velikonoce, Vánoce, Silvestr nebo Nový rok. Dodržují i české tradice a zvyky, o Velikonocích chodí chlapci mrskat a dívky barví vajíčka. O Vánocích nechybí cukroví, vánoční stromeček, kapr i dárečky.

V souvislosti s vietnamskou komunitou je nutné zmínit i fenomén tzv. banánových dětí. Jedná se o potomky vietnamských imigrantů, kteří se narodili v ČR nebo zde žijí od malička. Mladí Vietnamci jsou narozdíl od svých rodičů mnohem evropštější, jsou velmi dobře integrováni do majoritní společnosti. Převzali již mnoho hodnot a styl života z české společnosti a mají často mnohem blíže ke svým českým vrstevníkům než ke svojí vietnamské komunitě. Mají nemalé úspěchy, studují na vysokých školách, neboť byly vychováni k tomu, aby měli úctu ke vzdělávání a aby si vypracovaly lepší a důstojnější místa ve společnosti, než bylo nepřízní osudu dáno jejich rodičům.